

Kitabın 155 sayfa tutan asıl metninde ilginç olan; yabancı altyapısal yatırım, madencilik ve Avrupa ticaretine karşı, emek pazarlamasıyla çiftçilik ve esnaflıkla geçinen grupların nasıl direniş gösterdiği veya nasıl organize oldukları ve davranış biçimlerini benimsediklerinin ilginç ve bol örneklerle nakledilmesidir. Bilinen ve bilinmeyen olaylar, gelişmeler iyi seçilmiş bölümlenme, düzgün bir anlatımla yazarın yorumunu kabul edilir hale getirmekte, tartışmayı açmaktadır. Quataert'in çalışması; 19. yüzyıl iktisadi sosyal tarihimiz üzerindeki bazı ezber hüküm ve tekrarlamaları gözden geçirmemizi işaret etmektedir.

SURAIYA FAROQHI: *Peasants, Dervishes and Traders in the Ottoman Empire*, Variorum reprints, London 1986, 344 sh.

"Variorum reprints" diğer dallarda olduğu gibi, Osmanlı araştırmalarında da, tanınmış yazarların klasikleşmiş veya çokça başvurulan makalelerinin topluca tıpkıbasımını yapıyor. Bunun araştırmacılar ve bilhassa okul kütüphaneleri açısından kolaylık sağladığı açık. Ayrıca arkaya eklenen bir indeksle makalelerden yararlanmak daha da kolaylaşıyor. Özellikle, B. Lewis, H. İnalcık gibi makaleleri klasikleşen yazarların derlemelerini zikretmeliyiz. *Variorum* bu yıl, Osmanlı kent tarihi alanındaki araştırmalarıyla dikkati çeken ve makaleleri aranan ODTÜ Tarih bölümü öğretim üyelerinden Suraiya Faroqhi'nin; Bektaşî tekkeleri, Osmanlı ulaşım sistemi, nüfus sorunları, madencilik, dokumacılık, pazar yerleri merkezlerini konu alan ve muhtelif yerlerde çıkan oniki adet makalesini biraraya getirdi. Toplam 344 sayfa tutan derleme sonunda yardımcı bir indeks de var. Arşiv taramaları ve literatürü titizce izlemesiyle tanınan yazarın; I. makalesi 1750-1830 yılları arasında bir Bektaşî merkezi olan Kızıldeli tekkesini yönetimi, zirai faaliyetleri ve iktisadi yapısıyla ele alıyor. Bunu Osmanlı tarihinin önemli bir tekkesi Seyidgazi tekkesi ile ilgili araştırma izliyor. 17-18. yüzyıllardaki Balkan panayırları, alimünyum ticareti ve çıkarımı, Batı Anadolu'daki pazar yerlerinin dağılımını inceleyen bilinen makaleleri dışında: Leila Erder'le kaleme aldığı 17. yüzyıl Anadolu'sundaki nüfus artışı ve gene o dönemdeki kentsel ulaşım makaleleri izlemektedir. Konusunda nadir örneklerden biri sayılan "Deve, araba" gibi 17. yüzyıl ulaşım araçlarının durumunu inceleyen makalesi de bu derlemede (No. X) bulunuyor. Gene bilinen ve kullanılan bir diğer makale 1560-1650 arasında Rumeli ve Arap vilayetlerindeki dokumacılıkla ilgili olanıdır. Makalelerin çoğu İngilizce yazılmış, tek istisna 1983'te Viyana Üniversitesi Yeniçağ bölümünün derlemesinde çıkan; Dubrovnik ve Venedik ticareti ve Osmanlı ticari politikası, ile ilgili olanıdır. Bazı yönleri itiraza uğramış olmakla birlikte, bu derlemede yazarın "Notes on the prod. of Cotton and Cotton cloth in the XVI and XVII c. Anat." *Jour of European Econ. Hist.* VII/2'deki makalesini de bu derlemede görmek isterdik.

İLBER ORTAYLI